per *quasi-inspirationem*, juxta regulas generales quas concilium Lateranense pro omnibus electionibus solemnibus præscripsit, cap. *Quia propter*, 42, DE ELECTIONE, lib. I Decret. Quando adhibetur *scrutinium*, tres assumuntur e collegio qui secrete et sigillatim vota singulorum diligenter exquirant scriptis redacta, et mox publicent in communi, quod repetitur donec concurrant in eumdem suffragia duarum partium[1]. Si per *compromissum* velint procedere, necesse est ut omnes uni, aut quibusdam, concedant officium eligendi, spondendo se ratihabituros electionem sic celebratam. Tandem electio fit per *quasi-inspirationem*, si, nulla prævia habita deliberatione, omnes simul consentiant : talem unanimitatem a Deo inspiratam merito præsumunt.

3° Cæterum, quavis ratione procedant, necesse est quasdam servari conditiones : 1° ut omnes Cardinales qui jure communi habent facultatem suffragandi, ad conclave admittantur quocumque tempore civitatem advenerint, electione nondum consummata ; 2° ut electores libertate fruantur in ferendis suffragiis. Si per metum gravem addicantur, vel errore substantiali decipiantur, non valet electio, utì generatim statuit cap. *Cum dictus*, 32, et cap. *Quisquis*, 43, DE ELECTIONE. Hæc libertas supponit electores posse, pro suo nutu et dictamine conscientiæ, eligere quem voluerint[2]: unde vel unius exclusio jus lædit, et eo gravior injuria fit Ecclesiæ, quò persona exclusa præ cæteris reputatur magis idonea regimini. Nihilominus tamen, cum

[1] Publicato scrutinio si duæ partes suffragiorum in eumdem non consenserint, cardinales qui sua vota non dederunt candidato, possunt uni ex nominatis accedere, per schedulas etiam secretas, ut perficiatur numerus necessarius votorum ad consummationem electionis, juxta formam præscriptam a Gregorio XV constitutione *Æterni Patris Filius*, an. 1621. Id vocatur *accessus*.

[2] Ea quæ jam pluribus abhinc sæculis quidam principes (imperatores Germaniæ, reges Galliæ et Hispaniarum) prætulerunt, ne quis sibi non gratus eligeretur in Pontificem, Ecclesia numquam sua auctoritate sancivit, licet, ob bonum pacis, Cardinales consueverint rationem habere *exclusionis* in electione.

relinquatur, etiam hac exclusione facta, ampla facultas assumendi dignum, probabile non est ita lædi libertatem ut in discrimen veniat validitas electionis. 3° Ut electione libere celebrata, res acta sit respectu electorum, adeo ut jam non valeant variare in suis suffragiis : cap. *Publicato*, 58, eod. tit. Penes autem electum est non consentire electioni ; quod si præstiterit assensum, eo ipso Pontifex jure divino constituitur.

4° Cardinalis primus ex ordine Diaconorum peractam electionem solemniter populo significat his terminis : *Annuntio vobis gaudium magnum ; habemus Papam, Eminentissimum et Reverendissimum Dominum N... qui sibi nomen elegit, ut N... in posterum vocetur.*

ARTICULUS II. — DE JURISDICTIONE S. PONTIFICIS.

*75. — Prærogativas et jura Romani Pontificis e Primatu Apostolico deducimus, qualis definitur a concilio Florentino cujus verba supra retulimus (n° 71), et probatur in tractatu *de Ecclesia*. Constitutus est scilicet, in persona Petri principis Apostolorum, doctor et pastor omnium fidelium, centrum unitatis catholicæ, in quo omnes ecclesiæ particulares convenire debent. In eo consistit summa jurisdictio quæ est potestas docendi, disponendi bona spiritualia, et regendi societatem christianam, in ordine ad cultum Dei et animarum salutem. Postquam hæc jura explicata fuerint, pauca subjiciemus de litteris pontificiis, quibus S. Pontifex suas voluntates indicit, et de earumdem litterarum promulgatione.

*76. — I° *Quæ corollaria deducantur ex titulo doctoris Ecclesiæ catholicæ?*

Ex titulo doctoris sequitur 1° jus condendi decreta seu definitiones dogmaticas, circa fidem et mores, quæ ad omnes et

singulas ecclesias dirigantur, scilicet ad universam Ecclesiam; nam divina institutio gregem universum Petro commisit. Jus illud, extra casum concilii œcumenici, soli S. Pontifici competit; quia nullus est præter illum qui individue acceperit a Christo curam pascendi omnem gregem, agnos et oves... Suo in ea parte officio fungi potest, sive primus docendo fideles, sive suo assensu firmando doctrinam ab aliis pastoribus traditam; et si opportunum arbitretur, causas exortas ad suam sedem evocat, sublata cæteris omnibus facultate de illis cognoscendi. « En des cas extraordinaires, *ait* Bossuet, dans des « matières fort débattues et où il serait à craindre que l'épisco- « pat se divisât, le Pape peut s'en réserver la connaissance, et « le Saint-Siége a usé avec beaucoup de raison de cette réserve « dans les matières de la grâce. » (*Lettres diverses* : Lettre XCII^e à M. Dirois, t. XXXVII, éd. de Versailles.)

Sequitur 2° constitutiones dogmaticas a Sancta Sede datas omnibus imponere obligationem definitionibus fidei adhærendi, sublata quibuslibet, etiam Episcopis, facultate aliter judicandi. Re quidem vera, oves debent sequi pastorem; qui indigent corroborari in fide, audire debent vocem illius cui Christus Dominus commisit curam confirmandi omnes; igitur, cum successor Petri sit omnium pastor, et suos fratres confirmandi officium susceperit, necesse est ut omnes adhæreant constitutionibus dogmaticis Sedis Apostolicæ. — Probatur insuper celebri professione fidei, quæ attribuitur S. Hormisdæ, et cui tot Episcopi per multa sæcula subscripserunt, ut « *certum sit*, ait Bossuet, *hanc formulam in tota Ecclesia catholica fuisse comprobatam*. (*Defens. Declar. cleri Gall.*, lib. X, c. VII.) Porro, hæc habet illa professio : « Prima salus est rectæ fidei regulam « servare ; quia non potest prætermitti sententia D. N. J. C. di- « centis : *Tu es Petrus*... Hæc quæ dicta sunt rerum proban- « tur effectibus; quia in Sede Apostolica inviolabilis semper « catholica custoditur religio : unde sequentes in omnibus « Apostolicam Sedem, et prædicantes omnia ejus constituta,

« spero ut in una vobiscum communione quam Sancta Sedes « prædicat, esse merear, in qua est integra et verax religio- « nis christianæ soliditas[1]. » Ponderentur verba SEQUENTES IN OMNIBUS : his inculcatur certe necessitas adhærendi, non solum articulis quos per multum ac diuturnum tempus Sancta Sedes constanter prædicavit, sed et recenti definitioni quam proponit; talis quippe necessitas omnia tempora complectitur, ad omnes constitutiones extenditur. — Id confirmat forma solemnis constitutionum dogmaticarum S. Sedis quibus declaratur quoscumque judices debere quæstiones subortas definire juxta sententiam prolatam ab Ecclesia Romana, « sublata eis et cuilibet eorum facultate quavis aliter judicandi « et interpretandi. » Judicium externum quod Ecclesia pronuntiat circa quæstiones fidei, determinat assensum internum fidelium ; ergo si cuncti, cum fideles, tum pastores, debeant non aliter judicare quam fert constitutio pontificia, sequitur omnes æque teneri ad illi adhærendum.

Hæc necessitas obsequendi definitionibus dogmaticis Sanctæ Sedis, gravissimum argumentum est infallibilitatis SS. Pontificum. Quamvis, attenta sola natura rerum, auctoritas superioris docentis inducere valeat ex parte subditorum obligationem obsequendi assensu interno reverentiali, præcisa hujusce superioris infallibilitate, ut servetur debita subordinatio, ut infra dicemus, ubi de episcopis (n° 167), aliter ratiocinandum est quando agitur de summo Pontifice docente Ecclesiam universalem. Divina enim providentia permittere non potest ut exponatur Ecclesia periculo errandi in causa fidei, dum supremo suo pastori debitum obsequium præstat. Quapropter, cum omnes qui sunt undique fideles, teneantur adhærere definitionibus Sanctæ Sedis, easdem constitutiones habere necesse est pro judicio certo, irreformabili, et infallibili doctrinæ christianæ.

[1] Labbe, tom. IV, *col.* 1444, 1486, 1686.

Sequitur 3° S. Pontificem jus habere damnandi libros qui pravam doctrinam continent, et illorum lectionem prohibendi. Qui invigilare ex officio debet fidei integritati, et fideles pascere sana doctrina, is procul dubio poterit, imo debebit ea removere et tollere quæ plurimum nocent fidei, quales sunt libri hæretici. De his iterum dicendi occasio se dabit, ubi ad Congregationem *Indicis* devenerimus.

*77. — II° *Quænam corollaria deducantur ex titulo pastoris Ecclesiæ catholicæ?*

Ex titulo pastoris sequitur 1° S. Pontificem habere jurisdictionem immediatam et universalem in omnes fideles. Christus illi dixit : PASCE OVES, PASCE AGNOS ; quæ verba, modo absoluto prolata, designant officium commissum Petro, omnes oves et agnos pascendi, non solum mediate, loco aliorum pastorum, si suo officio defuerint, vel ab illorum sententia appellatum sit ad Sedem Apostolicam, sed directe atque immediate, eo modo quem utiliorem judicaverit pro opportunitate temporum. Hoc etiam probat decretum Florentinum, in quo Pontifex Romanus declaratur *doctor*, et *pater* omnium christianorum. Hæc verba arbitraria prorsus interpretatione intelligerentur de jurisdictione tantum mediata.

Cæterum, nihil obstat quominus plures simul in eumdem gregem habeant jurisdictionem immediatam, dummodo sit subordinata ; nec exinde putes detractum fore utilitati divisarum provinciarum et diœceseon, quam divisionem ob gravissimas causas fuisse inductam omnes norunt : nec aliquam ex jurisdictionis usu confusionem pertimescas ; quandoquidem S. Pontifex singularum Ecclesiarum jura ipse curat fovetque, et suam jurisdictionem non exercet immediatam, nisi id expedire prudenti arbitrio judicaverit.

Sequitur 2° S. Pontificem posse condere leges quæ tum Ecclesias particulares, tum Ecclesiam universalem obstringant, jure proprio, independenter ab acceptatione, seu fidelium, seu Episcoporum. Hoc quippe proprium est officium pastoris, ut

gregem pascat et regat ; regitur autem plebs christiana per leges disciplinares. Eo sensu concilium Florentinum agnovit in successore Petri *plenam potestatem pascendi, regendi, gubernandi, universalem Ecclesiam*. Traditio constans præteritorum sæculorum et ipsa necessitas Ecclesiæ catholicæ hanc doctrinam firmant. Traditio quidem ; nam a primæva ætate permultæ leges a Sancta Sede editæ sunt, quæ constituunt partem maximam juris canonici. Ipsa deinde necessitas regiminis ; siquidem societas christiana stare nequit sine potestate legislativa quæ provideat bono communi ; porro, sola auctoritas pontificia constanter subsistit, quæ huic necessitati provideat, cum notum sit synodos generales Episcoporum nonnisi rarissime coadunari.

Sequitur 3° S. Pontificem posse derogare decretis conciliorum œcumenicorum, et consuetudinibus ac privilegiis Ecclesiarum particularium, per abrogationem, suspensionem, aut dispensationem, prout necessitas postulaverit. Nemo dixerit Romanum Pontificem posse licite, absque ulla causa gravi, arbitrio voluntatis, immutare quæ sapienter statuerunt concilia, vel rationabiles firmaverunt consuetudines provinciarum ; non enim habet jura in destructionem, sed in ædificationem Ecclesiæ. Unde venerabilis ille Antistes Gelasius ad Episcopos Dardaniæ scribebat : « Uniuscujusque synodi constitutum, quod « universalis Ecclesiæ probabit assensus, non aliquam magis « exsequi sedem præ cæteris oportere quam primam, quæ et « unamquamque synodum sua auctoritate confirmat, et conti- « nuata moderatione custodit [1]. » Nullus etiam negabit quin, exigente necessitate, Sancta Sedes valeat dispensare super legibus juris communis, vel etiam eas mutare, consuetudinesque locales. « Concedimus, aiebat ipse *Bossuet*, in jure ecclesias- « tico Papam nihil non posse, cum necessitas id postulaverit. » (*Defensio cler. Gall.*, lib. XI, c. xx.) Hæc cum ita sint, firmum stat nostrum corollarium. Etenim 1° non delegatione

[1] Labbe, *Collectio conc.*, t. IV, *Epist.* XIII S. Gelasii, col. 1200.

conciliorum, non assensu tacito Episcoporum, sed divina ordinatione Papa constituitur ad regimen Ecclesiæ, ut necessitatibus omnium provideat, quod inducit facultatem dispensandi super legibus, et derogandi consuetudinibus locorum; 2° si Papa utatur hac potestate, nullus præter ipsum judex legitimus erit rationis sufficientis, seu necessitatis. Causa non deferetur ad concilium quod non est adunatum, nec forte per plura sæcula convocabitur; nec ad Episcopos in orbe catholico dispersos, qui de opportunitate rei, in tali statu, pronuntiare nequeunt; nec ad Episcopos particulares quorum interest, siquidem repugnat sententiam superioris hierarchæ ad tribunal judicum inferiorum deferri; hoc esset ordinis publici subversivum. Ergo manet ut Papa jure proprio possit, ob motiva necessitatis de quibus ipse judex est, derogare, etc.

Sequitur 4° S. Pontificem posse erigere diœceses, instituere Episcopos, et committere Vicariis Apostolicis Ecclesias quibus non expedit, ob circumstantias, præficere pastores ordinarios. Christus, dum episcopatum instituit, nec limites provinciarum præfixit, nec Episcopos qui Ecclesias gubernarent elegit; hoc autem nemo præter summum Pastorem, jure proprio, efficere potest. Non certe plebs christiana, cui nullum jus competit in regimine ecclesiastico, ut in prima sectione demonstravimus; non Episcopi viciniores, qui extra limites suarum diœceseon nullam habent jurisdictionem; quanto minus poterunt instituere Episcopum! Ergo hæc institutio ad illum solum jure proprio pertinet, cui Christus curam universi gregis commisit; nec alius ordo institutionis legitimus reputari debet quam ille quem ipse probaverit, sive per seipsum Episcopos eligat et instituat, sive hoc officium aliis committi sinat.

Sequitur 5° S. Pontificem habere auctoritatem judiciariam quæ in omnes causas, cum personales, tum reales extenditur; hoc quippe officium est proprium legislatoris; aliunde eruitur a summa jurisdictione quam Sanctæ Sedi concessam divinitus diximus. Non mirum proinde si, vel in prima ætate, videamus a

remotioribus partibus Ecclesiæ appellari ad judicium Romani Pontificis, ut vel ipse primus sententiam ferret, vel aliorum sententias prolatas firmaret sua auctoritate, aut revocaret.

Multa alia, his quæ summatim tantum percurrimus, addi possent; quidquid enim ad officium pastoris in ordine spirituali attinet, jure divino continetur in auctoritate successorum Petri.

*78. — III° *Quænam corollaria sequantur ex utroque simul titulo doctoris et pastoris?*

Ex utroque officio doctoris et pastoris:

Sequitur 1° Ecclesiam Romanam esse centrum unitatis catholicæ; nam omnes fideles tenentur illius dogmaticis definitionibus adhærere et leges disciplinares servare; nec privati, nec Ecclesiæ particulares, remanent in unitate, nisi quatenus servantur in hujus Ecclesiæ matris ac magistræ communione. « Ad hanc enim Ecclesiam, ait S. Irenæus, propter potentio-« rem ejus principalitatem necesse est omnem convenire Eccle-« siam, hoc est, eos qui sunt undique fideles. » (Lib. III, *Contra hæreses.*)

Sequitur 2° S. Pontificem jus habere evocandi ad suum tribunal causas majores, quæ ad fidem vel ad disciplinam spectant. Celebris est in antiquitate distinctio causarum majorum; illas memorat S. Innocentius I in epist. ad Victricium. Aliæ directe referuntur ad Sanctam Sedem, quin Episcopi possint de illis cognoscere; aliæ autem terminari non debent, nec possunt, nisi per judicium hujus Sedis Apostolicæ, quamvis in prima instantia sortitæ fuerint tribunal Episcoporum.

« Si majores causæ in medium fuerint devolutæ, ait Inno-« centius in citata epistola[1], ad Sedem Apostolicam, sicut sy-« nodus statuit, et beata consuetudo exigit, post episcopale « judicium referantur. »

Quæ sint in specie illæ causæ majores, non est in præsenti dicere, cum debeamus de singulis suo loco tractare; sufficiat

[1] P. Constant, *Epistolæ Pontificum*, pag. 749.

proinde quasdam memorare e præcipuis. Sunt præsertim : causæ fidei — erectiones sedium episcopalium et provinciarum ecclesiasticarum circumscriptio — institutio, translatio et depositio episcoporum — beatificatio et canonizatio Sanctorum — approbatio ordinum religiosorum — ordinationes sacræ liturgiæ — concessiones indulgentiarum, exceptis nonnullis quæ limites jure pontificio præfixos non excedunt.

Sequitur 3° S. Pontificem habere jus convocandi concilium generale, huic concilio præsidendi, illius decreta confirmandi.

79. — *Nota*. Sancti canones passim memorant distinctionem duplicis potestatis qua utitur S. Pontifex : unam appellant *ordinariam*, aliam *absolutam* vel etiam *plenitudinem potestatis;* utramque reipsa Pontifici competere probant corollaria mox educta e principio fundamentali Primatus Apostolici. Pontifex potestate ordinaria utitur quando juris positivi dispositionem retinet ; v. g. si constitutionem edat dogmaticam, si diœcesim erigat, si approbet religiosum ordinem ; potestatem vero extraordinariam exserit quando jus humanum non servat, ut si jus ipsum auferat, si legibus conciliorum deroget, privilegia acquisita immutet... Plenitudo potestatis nullis juris publici regulis est limitata; Pontifex autem non præsumitur ea potestate uti, nisi clausuram inserat quæ id indicet, v. g., *Non obstantibus*. Nam, « licet Papa hoc facere possit, ait Fagnan, « non semper tamen decet eum uti plenitudine potestatis. » (In cap. *Super eo* DE BIGAMIS, lib. I Decret., n. 18.)

*80. — IV° *Quotuplicis speciei distinguantur litteræ apostolicæ quibus utitur S. Pontifex?*

S. Pontifex suam jurisdictionem exercet, Rescriptis, Constitutionibus, litteris encyclicis, insuper et Oraculis vivæ vocis.

RESCRIPTA dicimus responsa quibus S. Pontifex jus editum confirmat, aut obscurum interpretatur, dubia proposita resolvendo; vel privatorum precibus indulget, gratias largiendo, nempe privilegia, dispensationes, beneficia, etc., aut vices committendo ad instruendas causas litium.

CONSTITUTIONES generatim nuncupantur Litteræ Apostolicæ quas S. Pontifex, motu proprio, dirigit ad Ecclesiam universalem, vel ad ecclesiam particularem, aut ad certum personarum genus in Ecclesia universali constitutum, ad jus edendum, vel ad jus antiquum confirmandum, aut denique ad immutandum aliquid disciplinæ.

Rescripta et Constitutiones non eodem semper modo obsignantur nec iisdem formis exarantur ; unde venit distinctio Bullarum et Brevium. BULLÆ expediuntur per Cancellariam ; obsignantur sigillo plumbeo, pendente ex chordulis sericis aut cannabeis, prout continent rescriptum gratiæ, aut rescriptum justitiæ ; subscribuntur *N.*, *servus servorum Dei*, juxta usum a S. Gregorio Magno inductum ; exarantur in membrana subnigra (pergamena) charactere Gallico, seu, ut aiunt, Gothico. BREVIA obsignantur cera rubra sub annulo piscatoris[1]; contrahuntur breviori formula, in membrana candida, charactere Latino; et manu secretarii subscribuntur; expediuntur per Secretarium Brevium. Communiter forma solemnior Bullarum adhibetur in negotiis gravioribus ; et forma minus solemnis Brevium melius convenire visa est causis non ita gravis momenti, quod usu consueto recipitur, nec tamen semper ita servatur ; nam et majores causas identidem per Breve apostolicum expeditas fuisse constat, uti præ cæteris probat Breve Innocentii XII *Cum alias*, an. 1697, quo damnatæ sunt nonnullæ propositiones e libro Fenelonii *de Placitis Sanctorum* (Maximes des Saints). Cæterum, eadem est auctoritas litterarum apostolicarum, utravis forma dentur, modo de illarum authenticitate constet[2].

ENCYCLICÆ sunt litteræ apostolicæ ad omnes Episcopos Eccle-

[1] Annulus piscatoris refert imaginem S. Petri e navicula retia jacientis; servatur apud familiarem Papæ et, defuncto Pontifice, statim frangitur per Cardinalem Camerarium.

[2] Qui plura inquirere voluerit de origine Bullarum et Brevium, et de variis discriminibus inter utrumque, adeat C. Petra, *Commentaria ad constitutiones apostolicas ; Proœmialia*, § 1, 2, 3; Ferraris, v^is *Breve, Bulla*.

siæ catholicæ, vel alicujus regionis, datæ ad explicandam doctrinam, vel proscribendum librum damnosum, aut admonendum de abusu ut præcaveatur, aliave hujusmodi.

Oracula vivæ vocis sunt declarationes, decisiones, seu concessiones a S. Pontifice viva voce factæ. Alia sunt authentica, et alia non. Authentica habentur quando in scripturam rediguntur et testimonio illorum quibus ex officio incumbit consignantur; si neglectu impetrantium, aliave de causa, omissa sit hæc publica in scripturam redactio, oracula carent authenticitate.

Gratiæ et privilegia oraculo vivæ vocis concessa, ejusdem sunt valoris pro foro interno, sive sint authentica, sive non, quia scriptura non requiritur ad substantiam privilegii (n° 57); unde satis frequenter contingit Papam hoc modo facultates tribuere : at si causa in forum externum deducatur, necessarium venit ut illarum concessio testimonio authentico comprobetur, ne quis prætextu oraculi vivæ vocis, ordinem communem perturbare præsumat et leges eludere.

Quinam veniant nomine officialium S. Pontificis, quorum attestatio facta de concessis gratiis sufficit, ut in foro etiam externo fidem obtineant, non omnino constat : verumtamen dici potest idoneos esse vi sui officii qui ea de re testentur : 1° Cardinales, quorum testimonio fides adhibenda est; 2° Legatos et Nuntios quibus officium specialiter fuerit commissum; 3° Secretarios Congregationum, Auditores sacri palatii, Secretarios litterarum apostolicarum et alios officiales curiæ Romanæ, quoad ea quæ « ad cujuslibet officium, seu munus quo fun« guntur pertinent, » uti declaravit Urbanus VIII const. *Alias felicis*, anno 1635[1].

81. — Litteris apostolicis inseri solent formulæ quibus utitur Pontifex ad removendum efficacius difficultates quæ forte exse-

[1] Reiffenstuel, in tit. xxxiii. lib. V Decret., § 7, n. 149-164. Ferraris, v° *Oracula vivæ vocis*.

cutionem mandati retardarent. Præcipuæ sunt : *Motu proprio et certa nostra scientia..... De plenitudine potestatis apostolicæ..... Non obstantibus quibusvis in synodalibus universalibusque conciliis editis et edendis constitutionibus et ordinationibus.....* His formulis Pontifex declarat se decretum tulisse *motu proprio*, id est spontanea voluntate, sive ad alicujus instantiam, sive nullo promovente, egerit. Effectus hujus clausulæ est quod gratiæ concessæ motu proprio, sint sensu benigniori interpretandæ..... *Ex certa scientia*, id est re sibi nota, adhibitis virorum sapientum consiliis, ut excludatur suspicio subreptionis..... *Ex plenitudine potestatis apostolicæ*, qua potest a legibus communibus, a constantissima etiam disciplina recedere, cum judicaverit necessarium..... *Non obstantibus quibusvis*, etc.; unde nulla exceptio valet contra has constitutiones petita ex oppositis decretis conciliorum œcumenicorum; quibus cæteroquin, nemine inter catholicos contradicente, derogare valet, quando id expostulat majus bonum Ecclesiæ[1].

82. — V° *Utrum constitutiones apostolicæ debeant in singulis provinciis promulgari ut vim obligandi habeant?*

I. Agitur de constitutionibus disciplinaribus ; quoad enim constitutiones dogmaticas, omnes fatentur non esse locum dubio. Definitio dogmatica omnes Christi fideles obligat eo ipso quo certum est eam prodiisse a Sancta Sede, nec necesse est hanc definitionem per specialem promulgationem ipsis per provincias intimari.

Utrum vero promulgatio litterarum apostolicarum, in re disciplinari, fieri debeat authentice per singulas provincias, an e contra sufficiat eas in uno loco, ut puta Romæ, promulgari ut vim obligandi habeant ubivis terrarum, et reipsa obligent statim atque sufficienter cognita fuerit illa promulgatio, disceptatur. Ut illa quæstio solvatur, abs re non erit memorare

[1] Cf. Begnudelli, *Bibliotheca juris canonici*, v° *Clausulæ communes*.— Barbosa, *de Clausulis usu frequentioribus;* 59ª, 79ª, 82ª, etc.

quæ olim fuerit ratio a SS. Pontificibus adhibita in legum promulgatione; et quam ob causam nova deinceps promulgationis forma prævaluerit.

Per duodecim priora sæcula, Romani Pontifices constitutiones sive synodorum, sive Sedis Apostolicæ, quandoque mittebant in provincias per clericos probatissimæ fidei. Constitutiones evulgandas transmittebant, inscriptas Episcopis alicujus regionis : interdum diversis Episcopis, sæpius tamen Primati, aut Metropolitanis, aut, ubi constituti fuerant, Vicariis apostolicis, qui postea Episcopis sibi subjectis nuntiabant; qui autem munus litteras apostolicas cæteris præsulibus significandi habebant, cogebant synodum regionalem, vel exemplaria, subscriptionibus munita, ad absentes mittebant per Diaconos, aliosve prudentes viros. Citantur exempla hujus modi promulgandi decreta Sanctæ Sedis quæ sic ad Episcopos singulos primum, et deinceps, horum cura, ad clerum plebemque, si omnibus communia essent, perveniebant.

Versus sæculum decimum tertium, quo frequentiora fuerunt dissidia inter principes et Ecclesiam Romanam, aliam rationem sua decreta promulgandi adhibuerunt Pontifices, scilicet per affixionem in uno loco factam, cum ista clausula, quod constitutio sic promulgata *liget omnes et arctet perinde ac si ipsis intimata fuisset*. Hac usus est Martinus IV, cum in Michaelem Palæologum Græcorum imperatorem anathemate animadvertit. Similem modum servarunt plures successores Martini, v. g. Bonifacius VIII, anno 1303, in eos qui læderent venientes ad Sedem Apostolicam vel recedentes ab ea, et deinde in Philippum Pulchrum; Joannes XXII in Ludovicum Bavarum, etc. Quo autem motivo ad id inducti sint, satis patet; et aliunde declarat his terminis Leo X in sua constitutione eodem ritu promulgata in Lutherum : « Verum quia difficile foret præsentes declara-« tionis litteras ad præsentiam et personam Martini et aliorum « declaratorum et excommunicatorum personaliter deducere, « propter iis faventium potentiam, volumus ut adfixio et publi-

« catio præsentium litterarum in valvis duarum cathedralium... « ita eos liget et arctet... ac si eis et eorum cuilibet personaliter « intimatæ ac præsentatæ fuissent. » Inde forsan, exemplo ab iis casibus ducto in quibus ob temporum et hominum perversitatem, oppressionemque libertatis ecclesiasticæ, motivum grave suaserat recedere a veteri consuetudine notificationis et ritum alterum admittere, manavit praxis et paulatim invaluit cætera decreta eodem modo promulgandi; eo quidem magis quod satis frequenter multa, tum ex parte principum, tum etiam ex parte pluriu n Episcoporum, obstitissent promulgationi litterarum apostolicarum in provinciis, quas suis legibus attingere volebant Pontifices Romani.

83. — II. Tres sunt opiniones canonistarum circa vim promulgationis legum, factam solummodo in urbe Roma, modo nunc assueto. 1ª tenet hanc rationem promulgandi litteras pontificias esse insufficientem, respectu provinciarum ab urbe Roma remotarum. Est essentiale legi, aiunt hujus opinionis patroni, ut societati intimetur non per famam, incertosve rumores, sed notitia certa; alias non est vera promulgatio : atqui, publicatio in uno loco facta apta non est ad hunc finem; non deducit, via certa et authentica, notitiam legis ad communitatem, sed per populares rumores, diaria, privatas epistolas, etc., ergo quamvis clausulæ adjiciantur supradictæ, lex, hoc modo promulgata, vim non haberet obligandi. 2ª opinio, quam tenent doctores non pauci, asserit promulgationem Romæ factam sufficientem quidem esse, spectato rigore juris, seu ex natura rerum, ut constitutio obligare valeat, sed de facto non obligare in foro conscientiæ, nisi Pontifex suam voluntatem in contrarium expresserit. Doctores qui hanc sententiam propugnant non negant jus S. Pontificis; sed existimant eam esse voluntatem illius præsumptam ut clausulæ Bullarum non aliter intelligantur quam de foro externo, pro casu quo res ad curiam Romanam devolvetur. 3ª demum opinio, quæ communior est doctorum, asserit leges, seu con-

stitutiones apostolicas, simul ac Romæ in curia aliisque locis consuetis promulgatæ fuerint, ubique terrarum vim obligandi habere, nisi aliud in ipsis exprimatur[1].

84. — III. His præmissis, dicimus 1° S. Pontificem jus certum habere statuendi ut promulgatio facta Romæ, vel in alio loco designato, sufficiat ad obtinendum vim obligandi in toto orbe christiano.

Omnes admittunt nullum in specie modum promulgationis requiri natura rerum; necessarium tamen esse atque sufficere legem eo ritu promulgari, quo possit ipsa communitas, cui lex indicitur, certam et publicæ auctoritati innixam legis notitiam accipere, nullamque ejus probabilem ignorantiam prætendere. Hinc Van-Espen concludit decreta pontificia Romæ solum promulgata non censeri promulgata respectu provinciarum exterarum, quia, inquit, « moraliter impossibile est ut per eam « publicationem populi et communitates fidelium per vastissima « locorum intervalla dispersi, certam horum decretorum noti- « tiam accipiant. » Nos e contra cum communi DD. opinione, potiori jure concludimus hæc eadem decreta vim obligandi habere, utpote vere ac sufficienter promulgata respectu totius communitatis. 1° Decretum intimatur communitati, nomine auctoritateque legislatoris qui solemniter declarat se illud proponere urbi et orbi; 2° multiplicia sunt media quibus notitia certa hujus facti publici paulatim ab urbe principe derivetur in extremas gentes. Nonne certo in dies novimus plurima facta religiosa, politica, bellica, quæ in dissitis terris peraguntur? Cur item, vel potius magis, notitiam non haberemus promulgationis decreti apostolici, factæ in urbe Roma, inter quam et extraneas gentes sunt tam frequentes relationes? 3° Nemo sane dicet leges ecclesiasticas, quo die Romæ publicantur, eodem die gentibus remotissimis necessitatem inferre obtemperandi; sed

[1] Cf. Van-Espen, tr. *de Promulgatione legum ecclesiast.*—Reiffenstuel, DE CONSTITUTIONIBUS, n. 117-131. — Billuart, tr. *de Legibus*, dissert. III, art. 2. — Suarez, *de Legibus*, lib. IV, cap. XV.

nihil certe repugnat asserere has leges habere in actu primo, ut aiunt, vim obligandi, constitui vere in ratione legis communis, et populos dissitos ab urbe Roma tunc reipsa obligatione obtemperandi affici, quando, elapso tempore conveniente, pro majori vel minori distantia locorum, sufficientem certitudinem promulgationis legis habuerint. Hæc notitia, non incertis rumoribus, sed publicæ auctoritati innititur. 4° Præterea animadvertere oportet quandoque necessarium fore, ob difficultates temporum, recedere a vetusta consuetudine promulgandi leges per singulas provincias. Audivimus modo Leonem X non aliam causam allegantem in constitutione contra Lutherum. Ergo dimitti debet superiori, qui divina ordinatione providere tenetur bono regimini omnium ecclesiarum, instituere ac sancire suprema sua auctoritate ritum promulgationis quem opportuniorem judicaverit.

85. — Dicimus 2° non allegari rationes sufficientes in favorem secundæ opinionis, ut asseratur, modo generali, leges pontificias, quamvis Romæ promulgatas, de facto non obligare gentes exteras, antequam authentice in singulis provinciis publicentur, vel usu recipiantur.

Patroni hujus opinionis duobus præcipuis argumentis nituntur : scilicet arguunt 1° ex jure Romano, quod sæpe Pontifices declaraverunt servandum esse, ubi jus canonicum nihil constituit; porro jus Romanum requirebat promulgationem per singulas provincias, et in jure canonico nihil habetur specialiter constitutum circa modum promulgandi leges ecclesiasticas. Arguunt 2° ex incommodis : si lex sit irritans, actus contra illam, etiam ab ignorantibus facti, erunt invalidi; si lex sit tantum jubens aut vetans, inducetur confusio inter incolas ejusdem provinciæ, et dabitur locus anxietatibus; qui enim aliquid noverint de promulgatione Romana, tenebuntur lege; qui ignoraverint non tenebuntur; et si major pars ignoret, alii pauci nec commode, nec convenienter legem observare poterunt. « Ergo fundate dicimus, concludit Billuart, SS. Pon-

« tifices quorum regimen suave est et benignum, et quibus « data est potestas ad ædificationem, non ad destructionem, « nolle suas leges in provinciis obligare, antequam in illis pro- « mulgentur, nisi aliter se intendere declarent. »

Fatendum est non paucas utilitates secum afferre promulgationem authenticam per provincias : est quippe medium facile et securum legem cognoscendi; viam insuper præcludit dubiis variisque interpretationibus quæ forte per longum tempus ex publicis rumoribus orirentur; demum præcavet animorum dissidia et incertitudines, in casu quo urgent difficultates contra observantiam legis, quia libertatem relinquit pastoribus recurrendi ad legislatorem, ut illi exponant statum rerum et quid fieri debeat ab eo accipiant. Contingere enim potest, uti animadvertit Benedictus XIV, legem, quæ cæteroquin sapientissima et valde utilis est plerisque ecclesiis, non convenire tamen quibusdam provinciis... Tandem sunt forte consuetudines locales quibus non derogat lex generalis, juxta ea quæ statuit caput *Licet Romanus Pontifex* (n. 20); hæc autem nulli magis nota sunt quam Episcopis, Ordinariis locorum : quam ob causam expedire, inquiunt, ut lex, antequam obliget in foro interno, fuerit per Episcopos in suis ecclesiis promulgata authentice.

Hæc quidem gravia sunt: non sufficiunt tamen ad stabiliendam secundam opinionem. 1° Quidquid sit de jure veteri, S. Sedes sufficienter statuit, per clausulas inseri solitas, quid servari nunc debeat; quod enim dicunt has clausulas referri solum ad forum externum, arbitrario asseritur, et alienum est a sensu obvio verborum. 2° Sunt rationes graves, et etiam urgentes quandoque necessitates, servandi ordinem rerum a pluribus sæculis per regulas Cancellariæ constitutum. Vi harum regularum providetur efficacius uniformitati disciplinæ; si quidem facta semel promulgatione per affixionem decreti apostolici in locis determinatis, lex constituitur pro universali Ecclesia; ac nisi specialiter ab ea Sancta Sedes nonnullas provincias

dispensaverit, cuncta negotia ad normam ejusdem legis dirimentur, undequaque orta sint. Insuper hoc modo, Sancta Sedes præcavet negligentiam, vel etiam malevolas artes quorumdam pastorum, qui indefinite, variis prætextibus, protraherent promulgationem litterarum apostolicarum.

86. — Dicimus 3° rem totam pendere a voluntate summi Pontificis, cui unice standum; et hæc sit conclusio quæstionis propositæ. Quapropter, si voluerit sua decreta, simul ac fuerint Romæ promulgata, ubivis terrarum obligare omnes qui illa certo noverint, nequaquam requiretur alia publicatio authentica per provincias. Hanc autem voluntatem sufficienter manifestat, quoties apponi curat in suis constitutionibus clausulas a diuturno tempore consuetas, de quibus modo dictum est.

87. — Quod ad praxim attinet, hæc observanda :

1° Episcopi debent leges pontificias, Romæ promulgatas pro universali Ecclesia, suis diœcesibus intimare, nisi obtinuerint dispensationem, aut licentiam remittendi legis executionem ad tempora opportuniora. Si forte suboriatur dubium an Episcopus obtinuerit hanc licentiam, habeatve rationes canonicas differendi publicationem aut executionem legis, subditi debent regulariter stare judicio sui Prælati, in iis præsertim quæ sunt fori externi, donec S. Pontifex suam mentem declaraverit; alioquin contingerent in diœcesi divisiones noxiæ, aliis conantibus inducere observantias quas Episcopus impossibiles judicaret pro temporum adjunctis; quæ quidem dissensio animorum scandala procrearet, ordinemque publicum perturbaret.

2° Promulgationi solemni æquiparatur, imo aliquatenus vim majorem habet, uti in *Prolegomenis* animadvertimus, ipsa legis executio, si quidem tunc moribus communitatis inducitur.

3° « Attendenda est, ait Reiffenstuel, praxis et hactenus « recepta locorum consuetudo, utpote quæ tantæ est efficaciæ,

« dummodo rationabilis sit, ut non solum dubium jus, quale « est præsens, ob tantam doctorum et rationum varietatem, « interpretari possit; sed etiam legi, tempore longævo, dero- « gare. » Hæc causa fuit cur ex pontificiis constitutionibus nonnullæ sint quæ variis in regionibus non obligant; quia nempe nec publicatæ, nec usu receptæ fuerunt, et defectu hujusce publicationis et acceptationis, quamvis ab initio culpabili, in desuetudinem abierunt, utì notant post Reiffenstuel, aliosque graves auctores, editores Cassinenses libri Ferraris, v° *Breve, Bulla*, n. 38. (Reiffenstuel, n. 132, 133, 134.)

88. — VI° *Utrum necesse sit Constitutiones S. Sedis muniri placito regio, ut promulgentur?*

Negative. Confutavimus in sectione præcedenti (n. 63), quod politici dicunt de prætenso jure principis sæcularis, providendi ne leges seu rescripta SS. Pontificum, et conciliorum generalium, publicentur, et executioni mandentur, nisi prius fuerint a gubernio civili recognita, inscriptaque tabulis curiarum supremarum. Abs re tamen non erit nonnulla subjicere de quæstione tanti momenti.

1° Quidquid asseruerint jurisperiti in cœtu legislativo et in *Consilio status*, dum disserebatur de *articulis organicis*, certum est nulla reperiri vestigia ante sæculum XV legis civilis qua vetitum sit litteras apostolicas intimare antequam præsentatæ fuerint gubernio et munitæ approbatione quam vocant *Exequatur* seu *Placitum regium*. Primum istius modi edictum prodiit a Ludovico XI, anno 1475.

2° SS. Pontifices ordinationes ea de re potestatis civilis non prætermiserunt, data occasione, condemnare utì alienas a sacris traditionibus, injuriosas in Ecclesiam et labefactantes libertatem societatis spiritualis. Sic, ut duo exempli causa testimonia afferamus : Innocentius VIII commonuit litteris apostolicis, datis anno 1486, Joannem Lusitaniæ regem, ut legem in sua ditione latam revocaret, quia hæc statuta sunt aperte contra libertatem et jura Sanctæ Sedis, ac proinde

gravia et detestanda viris catholicis. Item Pius VII reclamavit per suum Legatum *a latere* contra *articulos organicos* ob eam potissimum rationem; ut videre est in ipso textu reclamationum, quem ad calcem tomi tertii nostrarum *Prælectionum* inseruimus.

3° Fundatissimum est principium Ecclesiæ catholicæ, necesse esse omnem Ecclesiam convenire ad sedem Petri *propter potentiorem ejus principalitatem*, ut supra audivimus e sancto Irenæo : ita providetur unitati Ecclesiæ, et Romanus Pontifex officium sibi commissum pascendi et regendi exequitur. At, si apostolicæ constitutiones non ante intimari, nec effectum sortiri possunt quam a principe sæculari probatæ sint, adimitur libertas Petri ad pascendum gregem; jurisdictio ecclesiastica subditur arbitrio principum etiam hæreticorum et paganorum, omnium enim eadem sunt jura politica; vis infertur Ecclesiæ catholicæ.

Ergo sub quovis respectu consideretur hæc ordinatio civilis, nulla ratione est admittenda[1]; quod non solum de definitionibus dogmaticis intelligimus, sed de constitutionibus etiam disciplinaribus; Ecclesia enim servare debet suam independentiam in exercitio jurisdictionis, sive ad fidem, sive ad mores, sive ad disciplinam referatur. Nihil quidem obstat quominus S. Sedes consentiat per modum concordati, ut legum mere disciplinarium executio, quæ visa fuerit obnoxia incommodis, suspendatur, donec negotium cum rerum expositione deferatur ad S. Pontificem, sed necessario sibi reservat judicare, et summa auctoritate definire, quid sit agendum.

Recognitio legum ecclesiasticarum a potestate laicali et inscriptio in tabulis curiarum, acceptari possunt a catholicis, si in hunc finem solummodo fiant ut leges canonicæ recenseantur inter leges imperii, quarum utique executionem magistratus sæculares urgere possint.

[1] Cf. Zaccaria, *Antifebronius vindicatus*, dissert. XII, cap. II.

Appendix de principatu civili S. Sedis.

89. — Hucusque egimus de juribus Primatui Apostolico divina constitutione connexis. Nulla quæstio hactenus mota est inter canonistas de civili principatu S. Pontificis; cum vero hodiernis temporibus nonnulli e catholicis existiment satius fore si S. Pontifex solam jurisdictionem spiritualem haberet, dum alii Ecclesiæ catholicæ contradictores eo usque deveniant, ut asserere non dubitent illegitimam esse et divinæ ordinationi contrariam potestatem temporalem S. Sedis, unde concludunt inanes esse, ac vi destitutas, censuras quas hæc S. Sedes edixit in usurpatores provinciarum ditionis pontificiæ, paucis exponemus quid ea de re sentiat Ecclesia catholica.

I. Nihil penitus obstat ex parte juris divini, et naturæ rerum, quominus S. Pontifex habeat simul jurisdictionem spiritualem in omnem Ecclesiam, et potestatem temporalem in quasdam provincias.

Hæc assertio est adeo evidens ut vix indigeat probatione; qua enim specie rationis dicetur adversari juri naturali, aut divino, rerum ordinationem quæ per tot sæcula servata est ab Ecclesia Romana, cum omnium populorum christianorum assensu?... Nulla certe est repugnantia officii Episcopi et principis in eodem homine, qui utrumque sustinere potest, ac reipsa sustinet Romanus Pontifex, cum temperamento mansuetudinis ac paternæ sollicitudinis quæ pastorem decet, et justitiæ ac fortitudinis quæ regimini reipublicæ convenit. Nec dicant regimen ecclesiasticum, pro sua immutabilitate in doctrinis et traditionibus, adversari legitimis progressibus societatis civilis. Hæc doctrinæ catholicæ immutabilitas nihil præjudicii affert societati, nec ullo modo impedit progressus, seu adoptionem eorum omnium quibus scientia et industria humana societates dotant in bonum commune. Quidquid consonum est

juri divino, in temporum successu ac societatum evolutione, id Ecclesia probat, admittitque, cum sobria quidem et cauta, ut decet, sed sincera et diligenti cura; si quid autem sub vana specie progressus obtendant quod cum lege divina sociari non possit, id principi laico si christianus sit, non magis probare licet, quam S. Pontifici.

II. Potestatem temporalem in nonnullas Provincias adepta est S. Sedes, non fraudibus, seu ambitione Pontificum, sed naturali rerum eventu, votis populorum, concessionibusque principum sæcularium, ita ordinante divina providentia in gratiam libertatis Ecclesiæ.

Origines historicas, progressus, ac vicissitudines ditionis temporalis pontificiæ, exponendi non est hic locus; et hæc aliunde indubiis monumentis nota sunt[1]. Ratio etiam divinæ providentiæ in adducendo hunc statum rerum, in aperto est. Cum enim catholica Ecclesia perfectæ societatis formam, vi divinæ suæ institutionis obtinuerit, ea libertate pollere debet ut in sacro suo ministerio obeundo nulli civili potestati subjaceat. Singulari idcirco divinæ providentiæ consilio factum est, ut cum imperium Romanum corruit et in plura fuit regna divisum, Romanus Pontifex civilem principatum assequeretur. Quo sane a Deo ipso consultum est ut, in tanta temporalium principum multitudine ac varietate, S. Pontifex illa frueretur libertate politica quæ tantopere necessaria est ad spiritualem suam potestatem, auctoritatem et jurisdictionem toto orbe absque impedimento exercendam. Ita plane decebat ne catholico orbi ulla oriretur occasio dubitandi, impulsu fortasse civilium potestatum, vel partium studio duci quandoque posse in universali procuratione gerenda, sedem illam quæ omnium gentium utilitatibus æquali sollicitudine et caritate consulere debet. « Nos satis scimus, ait *Bossuet*, Romanis

[1] Cf. Gosselin, *Pouvoir temporel du Pape au moyen âge*, Ire partie; — DD. Dupanloup, Ep. Aurel., *La Souveraineté pontificale selon le droit catholique et le droit européen*, in-8°, an. 1860.

« Pontificibus et sacerdotali ordini, regum concessione, ac « legitima possessione bona quæsita, jura, imperia, ita haberi « ac possideri, utì quæ inter homines optimo jure habentur ac « possidentur. Imo ea omnia, ut dicata Deo, sacrosancta esse « debere, nec sine sacrilegio invadi, rapi, et ad sæcularia « revocari posse. Sedi vero apostolicæ Romanæ urbis aliarum- « que terrarum concessam ditionem, quò liberior ac tutior « potestatem apostolicam toto orbe exerceat, non tantum Sedi « Apostolicæ, sed etiam toti Ecclesiæ gratulamur, votisque « omnibus precamur sacrum principatum omnibus modis sal- « vum et incolumem esse. » (*Defens. Declar.*, lib. I, sect. I, cap. XVI.)

Concilia provincialia in Galliis recens habita, Turonense, Burdigalense, Bituricense, etc..., omnes orbis catholici antistites, una cum S. Pontifice propugnaverunt eodem sensu jura S. Sedis, errores novatorum ea de re condemnaverunt, et S. S. D. nostro Pio IX assensi sunt, dum profitebatur se indutum virtute ex alto, quidvis discriminis, quidvis acerbitatis ante perpessurum, quam apostolicum officium in tuendo hæc sacra jura ulla ex parte desereret.

III. His præmissis, « facile intelligitur quemadmodum Ro- « manæ Ecclesiæ principatus, licet suapte natura temporalem « rem sapiat, spiritualem tamen induat indolem vi sacræ, « quam habet, destinationis, et arctissimi illius vinculi quo « eum maximis rei christianæ rationibus conjungitur. »

Verba sunt Pii IX in litteris apostolicis diei 26 martii an. 1860, quibus pœna excommunicationis infligitur invasoribus et usurpatoribus provinciarum pontificiæ ditionis. Quæstiones proinde de juribus principatus civilis S. Sedis, non remanent intra solos fines ordinis politici, sed ad ordinem religiosum simul attinent, cum hæc jura fuerint dicata Deo, Ecclesiæque Romanæ data in finem spiritualem, ut S. Pontifex pleniore libertate frueretur in obeundo sacrum apostolatus ministerium per orbem terrarum. Qui eadem jura vi aut fraudibus invadunt, peccant, non solum in legem justitiæ, sed insuper in religionem, et sacrilegium perpetrant, ut mox audivimus ex *Bossuet*, quod et confirmavit S. S. D. D. Pius IX, in litteris apostolicis modo citatis, quibus facinora usurpantium provincias ditionis pontificiæ his verbis perstringit : « Grave admittitur sacrilegium, quo unà simul aliena jura « contra naturalem divinamque legem usurpantur, omnis « justitiæ ratio subvertitur ; et cujusque civilis principatus ac « totius humanæ societatis fundamenta penitus evertuntur. »

Ipsemet S. Pontifex, tametsi valeat ex plenitudine potestatis apostolicæ, ob urgentissimam temporum necessitatem, alienare partem bonorum et jurium temporalium Ecclesiæ Romanæ, sicuti aliquando alienavit bona et jura aliarum Ecclesiarum, id tamen non potest pro arbitrio ; quia non est illorum dominus, sed dispensator, non sibi sed Ecclesiæ quæsita sunt, et in suam sedem sacramentis obstringitur ne eadem bona alienet[1]. Id præsertim non posset, utì haud semel declaravit, quando, ob temporum adjuncta, jurium temporatium abalienatio vergeret in detrimentum libertatis Ecclesiæ, honoris S. Sedis, ordinisque publici.

Articulus III. — De consiliariis et ministris S. Pontificis.

90. — S. Pontifex ministros habet qui illum consiliis et curis juvent in regimine Ecclesiæ, seu in negotiis particularibus. Sunt præsertim Em. Cardinales, Legati, Vicarii et Præ-

[1] Juxta Const. Pii V *Admonet*, an. 1567 editam et pluries a SS. Pontificibus innovatam, is qui in Romanum Pontificem eligitur promittit ac jurat se numquam civitates, terras et loca ad S. Sedem pertinentia concessurum in feudum, vicariatum, ducatum, aut alium quemvis titulum perpetuum, aut ad longum tempus. Cardinales juramento etiam se obligant ad servandum, quantum in se est, eamdem constitutionem. et omnes ex ipsis qui alienationes hujusmodi vetitas, R. Pontifici insinuarent aut suaderent, sub etiam prætextu necessitatis vel evidentis utilitatis, eo ipso sententiam excommunicationis incurrerent.